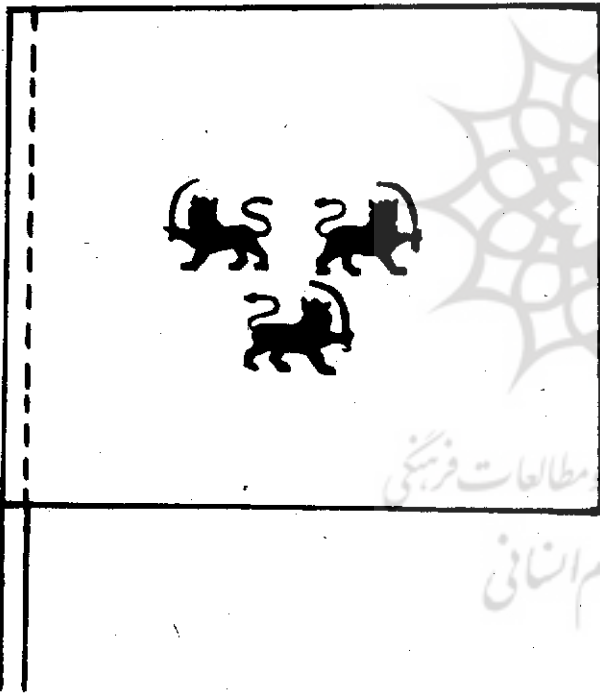

بریتانیا در ایران و عهد صفویه

سیده محمد علی جمال زاده

۱ - چهارگوش با متن سفید و در وسط شکل سه شیر سیاه

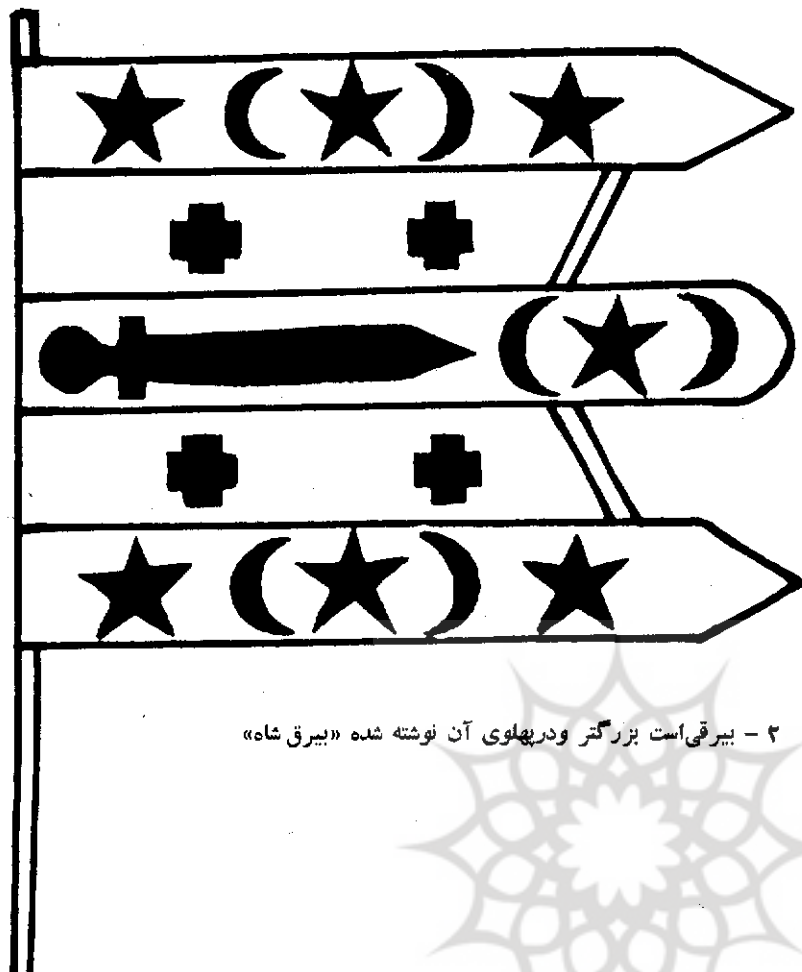
در حدود چهل سال پیش از این در مصاحبت حضرت آقای حاج محمد نمازی مسافرتی به دانمارک نمودم. روزی بعزم زیارت مزار شاهزاده هاملت (قهرمان نمایشنامه بسیار مشهور شکسپیر که در حقیقت وجود تاریخی ندارد ولی اهالی دانمارک او را از خود می‌شمارند و در بیست میلی شمال کوبنهاگ در نزدیکی هلزینگور برای او در وسط جنگل قبر ساده‌ای ساخته‌اند و زیارتش می‌روند) بدان جانب رهسپار شدیم. هوا بقدری سرد بود که ناخواستیم مزار هاملت را زیارت کنیم اتوموبیل را سرما زد و مجبور شدیم مدتی در آنجا سرگردان بمانیم. اما معلوم شد موزه‌ای در همان نزدیکی موجود است موسوم به موزه بحری کرونبورگ^۱ که مقر و مسکن عالم و منجم مشهور دانمارکی تیکو براهه^۲ (۱۵۴۶ - ۱۶۰۱ میلادی) بوده است و چنانکه میدانید کشفیات و اصول همین براهه کمک کار کیپلر عالم بزرگ آلمانی (۱۵۷۱ - ۱۶۳۰ میلادی) در کشفیات بسیار مهم او گردید.

بدان موزه رفتیم. قصری قدیمی بود و باید پلکان بلندی را بالا رفت تا بطالار موزه رسید. دانمارکیها آنچه را به بحریه خود و مستملکات قدیمی دور دست خود و سیاحان معروف خود تعلق دارد در آنجا گرد آورده‌اند و روبه‌مرفته موزه‌ای بسیار دیدنی و آموزنده است.

در آنجا دو پرده ابریشمی موجود است که بیرق ممالک مختلفه در روی آن بازنگهای هر بیرقی بافته شده است. در این پرده‌ها که از قراین معلوم در قرن شانزدهم میلادی بافته

(1) Kronborg

(2) Tygo Brahe

زمینه آبی

زمینه زرد

زمینه سبز

زمینه آبی

زمینه زرد

۲ - بیرقی است بزرگتر و درپهلوی آن نوشته شده «بیرق شاه»

قسمتهای سه گانه را که در هر يك از آنها سه هلال نقش است و همچنین رنگ سه نیم دایره ای را که ملحق بدسته بیرق است یاد داشت نکرده ام . و شاید بتوان احتمال داد که سفید بوده است و بهمین جهت یاد داشت نکرده ام .

بیرق چهارم بیرقی است که درپهلوی آن (بزبان فرانسه) نوشته شده «بیرق تجارتی» شکل ۴

بیرق پنجم بیرقی است درست بصورت شیر و خورشید (بدون شمشیر) و ستاره پراشعه ای که در وسط بیرق شماره چهار منقوش است شکل ۵

ای کاش مجله «هنر و مردم» بوسیله سفارت دانمارک در طهران عکس رنگی این بیرقهارا بدست آورده مجدداً در مجله بچاپ میرسانید .

عجب آنکه تاکنون در هیچ کتابی درباب این پنج بیرق عهد صفویه چیزی دیده نشده است (یعنی من ندیده ام و شاید

شده است صورت پنج نوع بیرق ایران نیز دیده میشود که در ذیل (از روی تصویری که در همان موقع بازدید موزه باکمال عجله و دستهای یخزده کشیدم) بشرح آن میپردازد :

بیرق اول بیرقی است چهار گوش بامتن سفید و در وسط آن سه رأس شیر سیاه دیده میشود . دو تا از این سه شیر در بالا و سومی در زیر است (با فاصله مساوی در بین هر سه شیر) و در پهلوی آن بیرق نوشته شده است (بزبان فرانسوی) «بیرق شاهزاده»^۳ شکل ۱

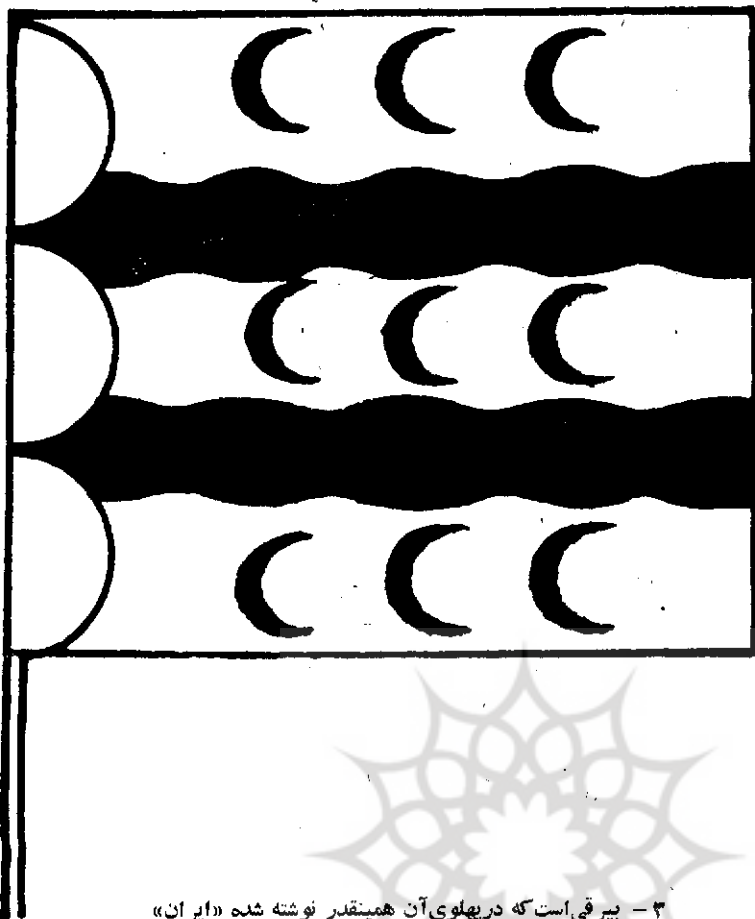
بیرق دوم بیرقی است بزرگتر که درپهلوی آن نوشته شده (بزبان فرانسوی) «بیرق شاه» و شکل آن از قرار تصویر بالا است : شکل ۲

رنگ هلالها و ستاره ها و صلیبها و شمشیر را متأسفانه یاد داشت نکرده ام و در خاطر من مانده است .

بیرق سوم بیرقی است که درپهلوی آن همینقدر نوشته شده «ایران» شکل ۳

باز تأسف دارم که رنگ هلالهای سه گانه و رنگ زمینه

(3) Etendard du Prince

زمینه آبی

زمینه آبی

۳ - بیرقی است که در پهلوی آن همینقدر نوشته شده «ایران»

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

بوده است .

تذکره یادآور میشود که سابقاً شرح این قضیه با تفصیل و تصویر بیرقها بصورت مقاله بقلم راقم این سطور در کتابی که برای تکریم و احترام شادروان دینشاه ایرانی بچاپ رسیده است هم آمده است .

ژنو، دی ۱۳۴۴

سید محمد علی جمال زاده

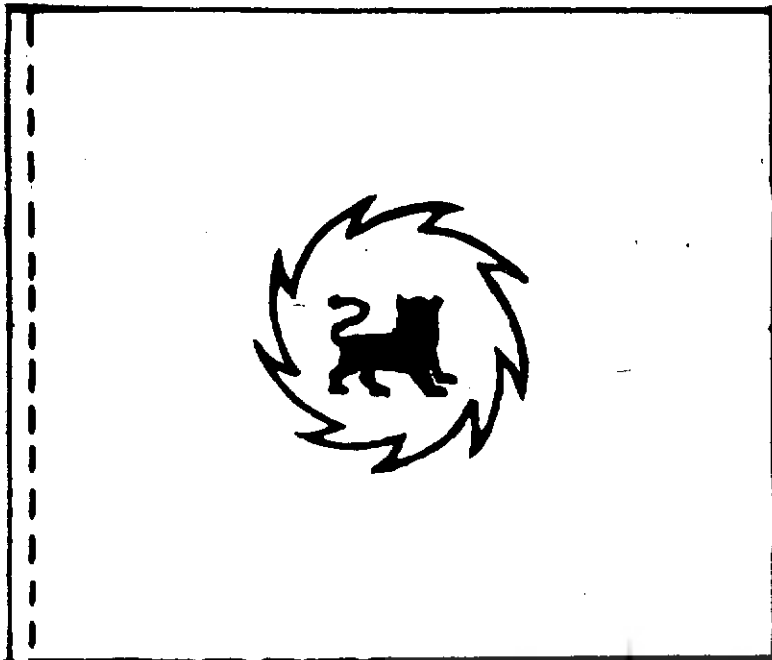
اشخاص بصیر بسیار دیگری دیده باشند) .

باید دانست که دانمارك در قرون گذشته در خاک هندوستان متصرفاتی داشته است که مرکز آن ترانکبار^۱ بوده و این مستملکات از سنه ۱۶۱۶ میلادی در تملک آن کشور یعنی دانمارك درآمده بوده است و دو بیست و سی سال در دست دانمارکیها بود تا آنکه در سال ۱۸۴۵ شرکت انگلیسی هند شرقی آنرا از دولت دانمارك خرید .

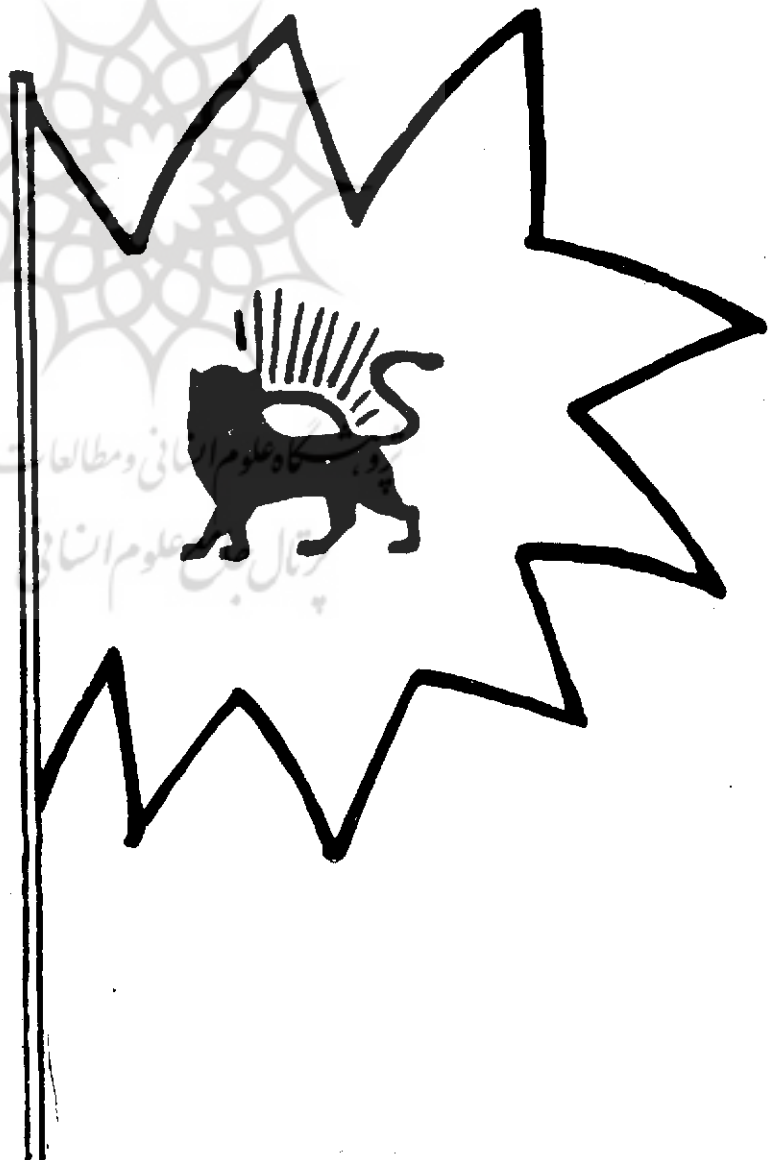
در موزه نامبرده یعنی موزه کرونبورگ آنچه قبل از همه چیز جلب توجه مادنفر ایرانی را نمود عهدنامهها و قراردادهایی بود که بخط و زبان فارسی قاب کرده و بدیوار آویخته بودند و معلوم شد عهدنامهها و قراردادهایی است که بین حکومت دانمارك و حکام و شاهزادگان و بزرگان هندوستان در همان اوایل قرن هفدهم میلادی بخط و زبان فارسی منعقد گردیده

۴ - Trankebar (زبان هندی ترانگامادی) بندری است در

نزدیکی مدرس که در چهل سال پیش دارای ده دوازده هزار نفوس بوده است.

۴ - بیرق تجارتی

۵ - شیر در این بیرق ستاره پر اشعه‌ای دارد

پیشرو در طاعت
پیمان جوان

افسوس ز این روزگار
عقباتی فانی

